

Sneller uit de WW? De uitstroom van Oost-Europese arbeidsmigranten vergeleken met Nederlandse werklozen

Anita Strockmeijer, Paul de Beer en Jaco Dagevos

De laatste tijd zijn er in de media berichten verschenen over onrechtmatig WW-gebruik door Poolse arbeidsmigranten. In dit artikel staat de uitstroom uit de WW van deze groep migranten centraal. Met duuranalyses onderzoeken we op basis van registratiedata de factoren die bijdragen aan verschillen in verblijfsduur in de WW tussen groepen en de reden van uitstroom uit de WW. De resultaten laten zien dat de achtergrondkenmerken van Oost-Europese arbeidsmigranten, het gaat vaak om jongeren, ze hebben een korter arbeidsverleden en daarmee een korter uitkeringsrecht, eraan bijdragen dat zij sneller uit de uitkering stromen. Binnen de maximale duur van de uitkering vinden Oost-Europese arbeidsmigranten – gecorrigeerd voor achtergrondkenmerken – net als alle andere migrantengroepen minder vaak een nieuwe baan dan Nederlandse werklozen..

1 Inleiding

Er is beroering over het gebruik van de werkloosheidsuitkeringen (WW) door Poolse arbeidsmigranten in Nederland. Polen zouden een WW-uitkering aanvragen hoewel de werkgever nog werk heeft, malafide tussenpersonen maskeren dat er Polen zijn die met een WW-uitkering in hun herkomstland verblijven (Kamerstukken, 2018a), en zij zouden in groten getale hun uitkering exporteren (Kamerstukken, 2019). Er zou sprake zijn van strategisch gedrag om zolang mogelijk een WW-uitkering te ontvangen. In de media wordt gesproken over grootschalige fraude, maar de omvang is onbekend.

Feit is dat het aantal arbeidsmigranten uit Oost-Europa dat een beroep doet op een WW-uitkering, de laatste decennia is toegenomen. In 2007 deden zo'n 5 duizend Oost-Europeanen beroep op een WW-uitkering (Kamerstukken, 2013), hun aantal steeg tot 16,5 duizend in 2016 (CBS, 2018). De toename hangt samen met de grotere aantallen arbeidsmigranten uit Oost-Europa die na de oostelijke uitbreiding van de Europese Unie in Nederland zijn komen werken.¹ Voordat de grens voor werknemers uit oostelijke lidstaten open ging, werkten bijna 100 duizend Oost-Europeanen in Nederland. Tien jaar later is hun aantal verdriedvoudigd, en zij vervullen inmiddels bijna een op de twintig banen in Nederland (Heyma,

¹ Werknemers uit Polen, Hongarije, Estland, Letland, Litouwen, Slowakije, de Tsjechische Republiek, Slovenië kregen sinds de toetreding tot de Europese Unie in 2004 vanaf april 2007 vrij toegang tot de Nederlandse arbeidsmarkt. Voor Bulgarije en Roemenië geldt het vrije werknemersverkeer sinds januari 2014; 7 jaar na toetreding tot de Europese Unie. Het is exclusief Kroatië, dat ten tijde van de analyses nog restricties had in het vrij verkeer van werknemers (Kamerstukken, 2018b).

Bisschop en Biesenbeek, 2018). Hun instroom in de WW-uitkering is als gevolg van hun kwetsbare arbeidsmarktpositie, zoals het feit dat ze voornamelijk op tijdelijke contracten werken en in seizoensgebonden sectoren, hoger dan onder autochtone Nederlandse werknemers, zo blijkt uit een eerdere studie van de auteurs in dit tijdschrift (Strockmeijer, De Beer en Dagevos, 2018).

Het beroep op de sociale zekerheid wordt niet alleen bepaald door de instroom in de WW maar ook door de duur dat men een WW-uitkering ontvangt. Er is nog weinig bekend over de duur van het verblijf in de WW en de reden van uitstroom. In dit artikel gaan we op deze aspecten dieper in. We onderzoeken niet in welke mate er sprake is van oneigenlijk uitkeringsgebruik, maar op basis van registratiedata kunnen we wel analyseren of migranten langer in de WW-uitkering blijven dan Nederlandse uitkeringsgerechtigden en of de uitstroomredenen verschillen. We analyseren twee zaken: de factoren die bijdragen aan verschillen in verblijfsduur in de WW tussen groepen en de formele redenen van uitstroom uit de WW. De vraag die in dit artikel centraal staat luidt: *In hoeverre verschillen de duur van de WW-uitkering en de redenen van uitstroom tussen Oost-Europeanen en autochtone Nederlandse uitkeringsgerechtigden en door welke factoren worden deze verschillen verklaard?*

2 De baanzoektheorie en verblijfsduur in de WW

De Nederlandse werkloosheidswet (WW) heeft een tweeledige doelstelling (SZW, 2016): werkloze werknemers beschermen tegen de financiële gevolgen van werkloosheid en hen stimuleren het werk te hervatten. Werkhervatting is het sluitstuk van het zoekproces dat werkzoekende (aanbod) en werkgever (vraag) bij elkaar brengt. Volgens de economische baanzoektheorie ('job search theory') accepteert een werkloze werkzoekende niet elke baan die zich aandient. De werkzoekende maakt een afweging tussen de baten en kosten van verder zoeken (Mortensen, 1977). Het laagst mogelijke loon waarvoor een individu bereid is een baan te accepteren wordt het reserveringsloon genoemd (Brown en Taylor, 2011; Kiefer en Neumann, 1979; Mortensen, 1977). Is een loonaanbod lager dan het reserveringsloon, dan wordt de zoektocht voortgezet totdat de werkzoekende een baan vindt waarvan het loon minimaal gelijk is aan het reserveringsloon.

Uit het zoekmodel volgt dat er een relatie is tussen de hoogte van het reserveringsloon en de hoogte van de werkloosheidsuitkering. *Ceteris paribus* geldt: 'the larger the latter, the larger the former' (McFadyen en Thomas, 1997 p. 1463). Hoe hoger de werkloosheidsuitkering, hoe kleiner het inkomen dat men misloopt door langer te zoeken en dus hoe lager de opportunity costs. Het gevolg is dat een hogere werkloosheidsuitkering leidt tot een langere werkloosheidsduur (Van den Berg, 1990; Blau en Robins, 1986; Brown en Taylor, 2011; Mortensen, 1977).

In dit economische zoekmodel is het zoekgedrag van een werkloze afhankelijk van weloverwogen keuzes van het individu, die verondersteld wordt op rationele wijze zijn of haar eigenbelang na te jagen. Verzekering van het risico van werkloosheid leidt er dan toe dat het

risico op het voortduren van werkloosheid groter wordt ('moral hazard') (Vandenbroucke en Luigjes, 2015). In het model wordt evenwel verondersteld dat er geen voorwaarden aan het ontvangen van een werkloosheidsuitkering zijn verbonden, behalve het feit dat men geen werk heeft. In werkelijkheid worden er altijd eisen gesteld aan een uitkering, zoals de plicht om actief te zoeken en een 'passende' baan te aanvaarden, op straffe van een sanctie. Hiermee beperkt de overheid het risico van langdurige werkloosheid en ongewenst hoge socialezekerheidsuitgaven. Motieven om (toch) niet aan de uitkeringsverplichtingen te voldoen, kunnen in het economische zoekmodel zijn gelegen in gebrekkige naleving van die verplichtingen, waardoor misbruik maken van de sociale zekerheid toch loont (Yaniv, 1986). Handhavingsonderzoek in het domein van de werkloosheidswet laat zien dat de belangrijkste reden om te frauderen geldelijk gewin is (Brummelkamp, Kerckhaert, en Engelen, 2010).

In het zoekmodel wordt verondersteld dat de stroom van banen die zich aandienen en het bijbehorende loon constant zijn over de tijd. Echter, uit ander onderzoek is bekend dat een lange zoekperiode op zichzelf ook nadelige gevolgen kan hebben (Van den Berg, 1990; Groot et al., 2008). Het 'scarring model' (McFadyen en Thomas, 1997) en de hysteresetheorie (Keuzenkamp, Ploeg en Kapteyn, 1989) voorspellen dat de kans op het vinden van een baan kleiner wordt, naarmate men langer werkloos is. Volgens de hysteresetheorie daalt de arbeidsproductiviteit naarmate men langer werkloos is, doordat een deel van de kennis en ervaring verloren gaat. De kans op een geschikte baan neemt hierdoor af met de duur van de werkloosheid. Volgens het 'scarring model' kunnen langdurig werklozen gestigmatiseerd worden. Langdurige werkloosheid als zodanig is voor de werkgever een signaal dat de werkzoekende niet de juiste kwaliteiten of mentaliteit bezit en daarom een reden om een kandidaat niet aan te nemen. Werkloosheidsduur en de kans op werkherhervatting zijn dan negatief gecorreleerd.

Factoren die doen verwachten dat Oost-Europese uitkeringsgerechtigden sneller uit de uitkering stromen dan Nederlanders, zijn de hoogte van de WW-uitkering en de maximale duur van het uitkeringsrecht. Doordat de hoogte van de WW-uitkering is gerelateerd aan het voormalige loon en doordat het gemiddelde loon van Oost-Europeanen veel lager is dan van Nederlanders, is ook het gemiddelde uitkeringsniveau lager en verwachten we dat Oost-Europeanen een lager reserveringsloon hebben. Op grond hiervan valt te verwachten dat zij eerder uit de WW stromen vanwege werkherhervatting. Hier komt bij dat veel Oost-Europese migranten starter zijn op de Nederlandse arbeidsmarkt (Strockmeijer, De Beer en Dagevos, 2017), wat een korter maximaal uitkeringsrecht met zich meebrengt. Ook dat is een stimulans voor hen om eerder een baan te accepteren, vooral als het moment nadert waarop de uitkering eindigt.

Er zijn echter ook factoren die de werkherhervatting van Oost-Europese migranten kunnen belemmeren: de sociaaleconomische positie, menselijk en sociaal kapitaal en discriminatie op de arbeidsmarkt. Zoals al opgemerkt hebben Oost-Europese arbeidsmigranten een relatief zwakke arbeidsmarktpositie (Strockmeijer et al., 2017). Een karakteristiek kenmerk van hun arbeidsmarktpositie is de grote rol van intermediairs, zoals uitzendbureaus, die zich

richten op lager betaald werk. Hierdoor is in het algemeen het aanbod van banen waarvoor zij in aanmerking komen waarschijnlijk kleiner dan van Nederlanders - ze hebben minder te kiezen - dan wel het loon dat zij kunnen verdienen lager is. Andere factoren die in het nadeel kunnen zijn van Oost-Europese migranten voor de Nederlandse arbeidsmarkt, zijn minder functioneel menselijk en sociaal kapitaal, zoals een slechte beheersing van de Nederlandse taal, onbekendheid met de meest geschikte wijze om werk te zoeken en het ontbreken van een breed netwerk dat toeleidt naar vacatures (Huijnk et al., 2014; Seibel en Van Tubergen, 2013). Discriminatie door de werkgever kan ook een factor zijn waardoor migranten nadeel ondervinden bij het vinden van werk (Andriessen et al., 2012; Auer et al., 2016). Tegelijkertijd is de beeldvorming van Oost-Europese arbeidsmigranten in het algemeen en Poolse arbeidsmigranten in het bijzonder bij werkgevers relatief gunstig, aangezien zij veelal worden gezien als gemotiveerde hardwerkende werknemers die elk soort werk willen doen en nooit ziek zijn (Dagevos, 2011).

Hoewel we op grond van de economische zoektheorie dus verwachten dat Oost-Europese migranten eerder dankzij werkhervatting uit de WW-uitkering zullen stromen dan Nederlanders, zijn er andere factoren die deze verwachting nuanceren. Dit is reden om geen hypothesen te formuleren over de verschillen tussen Oost-Europeanen en Nederlanders, maar onze empirische analyses te zien als een exploratief onderzoek waarmee we meer inzicht hopen te krijgen in het belang van verschillende factoren.

3 Data en onderzoeksmethode

Data. Voor beantwoording van de onderzoeksvraag maken we gebruik van administratieve microdata van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) betreffende de werkloosheidsuitkeringen. Voor de analyses kijken we naar werknemers die in het kalenderjaar 2016 instroomden in de WW met een startdatum van de uitkering tussen 1 januari 2016 en 31 december 2016.² We volgen deze WW-uitkeringsgerechtigden tot eind december 2018. Sommige uitkeringen hebben een aanvang in januari 2016 en kunnen we drie jaar volgen, terwijl uitkeringen die starten in december 2016 voor een periode van twee jaar kunnen volgen.

Uitkeringsduur en uitstroomredenen. In dit artikel staat centraal de duur van de WW na start van de uitkering en de reden van uitstroom uit de WW-uitkering. De uitkeringsduur

² Invoering van de Wet werk en zekerheid (Wwz) per 1 juli 2015 zorgde voor een verhoging van het aantal lopende uitkeringen en verlaging van het aantal beëindigde uitkeringen (Berendsen en Akkerman, 2016). Met de Wwz wordt een WW-uitkering pas formeel beëindigd wanneer vaststaat dat er twee maanden lang sprake is geweest van voldoende inkomsten. WW-uitkeringen lopen dus langer door. Daarnaast behouden mensen die tegen lager loon gaan werken vaak nog een kleine WW-uitkering. Vóór de invoering van de Wwz zou een deel van die uitkeringen op basis van de toen geldende urensystematiek beëindigd zijn. Dit verhoogt het aantal lopende uitkeringen en verlaagt tegelijkertijd het aantal beëindigde uitkeringen. Deze trendbreuk in registratiedata maakte dat we kalenderjaar 2016 als instroomjaar namen.

van de WW-uitkering is het aantal dagen tussen de eerste werkloosheidsdag en de dag waarop de uitkeringsverhouding daadwerkelijk is beëindigd.³

De redenen dat een uitkering stopt zijn divers. In dit artikel onderscheiden we de volgende uitstroomredenen: werkhervatting, opgelegde maatregel, maximale WW-uitkeringsrecht en overige reden. Het gaat hier om uitstroomredenen zoals die in het WW-registratiebestand staan vermeld. Omdat op basis van de registraties de uitbetalingen worden gedaan, achten we deze geregistreerde uitstroomredenen betrouwbaar. Als in deze analyse het maximale WW-uitkeringsrecht later ligt dan 31 december 2018 en de uitkering is tussentijds niet om een andere reden beëindigd, is er sprake van een nog lopende WW-uitkering.

Er is sprake van de uitstroomreden werkhervatting als een nieuwe baan wordt gevonden binnen de periode van het WW-uitkeringsrecht. Van de mensen die het maximale WW-uitkeringsrecht bereiken, vindt ongeveer de helft binnen een half jaar alsnog werk (Zwinkels en Van Rijnsburger, 2010). Gegeven de hier gehanteerde definitie is dan geen sprake van werkhervatting.

Als een uitkeringsgerechtigde zich niet houdt aan de voorgeschreven verplichtingen, kan de uitkering worden stopgezet.⁴ Als in de registratiedata een uitkering werd beëindigd met de navolgende categorieën wordt dat beschouwd als een opgelegde maatregel: nul-uitkering als gevolg van maatregel van onbepaalde duur, niet beschikbaar voor arbeid, geen werkbriefje/inkomstenopgave ingeleverd, niet nakomen van verplichting tot informatieverstrekking, of frauduleus handelen.

De WW-uitkering wordt ook beëindigd als de uitkeringsgerechtigde de pensioengerechtigde leeftijd bereikt, overlijdt, of verhuist naar het buitenland. Bij ziekte stopt de WW-uitkering eveneens en wordt deze omgezet in een Ziektewetuitkering. Deze redenen van uitstroom uit de WW scharen we onder de categorie overige reden.

De duur van de Nederlandse werkloosheidsuitkering is beperkt. De uitkering stopt als de periode van het maximale WW-uitkeringsrecht is bereikt en er tussentijds geen sprake was van werkhervatting of een andere reden om de uitkering te beëindigen. Het maximale uitkeringsrecht is gerelateerd aan het arbeidsverleden van de werkloze werknemer. Om in aanmerking te komen voor een WW-uitkering moet in 36 weken voorafgaand aan de eerste dag van werkloosheid minimaal 26 weken zijn gewerkt. Een werkloze werknemer heeft dan recht op een WW-uitkering voor de duur van drie maanden. Een werknemer die voldoet aan de jarenis, in de afgelopen vijf jaar minstens vier jaar gewerkt, heeft recht op verlenging

³ WW-uitkeringen die zijn afgewezen, evenals nabetalings, zijn buiten beschouwing gelaten. Nul-uitkeringen zoals in verband met inkomstenverrekening, zijn in de analyse opgenomen als het gepaard ging met een reden van beëindiging van de uitkering.

⁴ Het opleggen van een maatregel is niet in alle gevallen een algehele blijvende maatregel, omdat een maatregel ook gedeeltelijk of tijdelijk kan worden opgelegd, of omdat de uitkeringsgerechtigde alsnog de gevraagde informatie aanlevert.

van de uitkeringsduur met een halve maand per gewerkte arbeidsjaar (voor 1 januari 2016 geldt een maand per gewerkte arbeidsjaar). Met de invoering van de Wwz wordt het maximale WW-uitkeringsrecht afgebouwd naar 24 maanden WW-uitkering.⁵

Duuranalyse. Met een duuranalyse ('survival analysis') onderzoeken we of de voltooide duur, dat is het aantal dagen vanaf de start van de WW-uitkering totdat deze om een bepaalde reden is beëindigd, verschilt tussen Oost-Europese uitkeringsgerechtigden, autochtone Nederlandse uitkeringsgerechtigden en uitkeringsgerechtigden met een andere herkomst. We analyseren de kans dat uitstroom ('hazard') op een bepaald moment plaatsvindt, gegeven dat deze nog niet eerder heeft plaatsgevonden. Dat wil zeggen, in de analyse wordt steeds de uitstroomkans geschat voor personen die zich op dat moment nog in de WW bevinden. Door een duuranalyse toe te passen worden niet alleen mensen meegenomen voor wie zich een gebeurtenis heeft voorgedaan, maar wordt ook rekening gehouden met de mensen die niet zijn uitgestroomd en nog een WW-uitkering ontvangen (gecensureerde waarnemingen).

In de empirische analyse onderzoeken we eerst de uitstroom uit de WW, waarbij we alle uitstroomredenen samen nemen. Dit levert informatie op over de uitstroomkans uit en de verblijfsduur in de WW-uitkering. Als onder controle van relevante factoren Oost-Europese arbeidsmigranten minder vaak uitstromen dan autochtone Nederlandse werklozen zou dit kunnen duiden op strategisch gedrag om zo lang mogelijk een WW-uitkering te ontvangen. Een dergelijke conclusie moet natuurlijk met enige voorzichtigheid worden getrokken. Analyses op de reden van uitstroom geven aanvullend inzicht in de verschillen tussen groepen. Zo analyseren we of er verschillen zijn in kansen op werkherleving en op het opleggen van een maatregel (wat duidt op minder actief arbeidsmarktgedrag). Omdat we de uitstroomredenen afzonderlijk analyseren passen we geen competing-risk analyse toe. Een aantal factoren uit de theorie van het zoekproces naar werk, zoals het reserveringsloon, moral hazard, menselijk en sociaal kapitaal, en discriminatie, zijn met registratiedata empirisch niet te onderzoeken omdat zij niet worden geregistreerd. We kunnen dus alleen onderzoeken of bepaalde (migranten)groepen uitkeringsgerechtigden, sneller uitstromen naar werk, vaker een maatregel opgelegd krijgen of het maximale uitkeringsrecht bereiken.

Verklarende en controle variabelen. Om in de analyses verschillende groepen migranten te kunnen onderscheiden, is de herkomst van in het buitenland geboren werknemers aan het WW-uitkeringsbestand gevoegd. In de analyses ligt de focus op Oost-Europese uitkeringsgerechtigden. Hun positie vergelijken we met die van autochtone Nederlandse uitkeringsgerechtigden; iemand die in Nederland is geboren en waarvan beide ouders in Nederland zijn geboren. Ook maken we een vergelijking met andere migrantengroepen; we

⁵ Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) beoordeelt of een werkloze werknemer voor een WW-uitkering in aanmerking komt. Om ervoor te zorgen dat verschillen in socialezekerheidstelsel tussen landen niet belemmerend werken voor het vrij verkeer van werknemers, is een Europese verordening (nr. 883/2004) voor sociale zekerheid opgesteld. EU-burgers die in Nederland gewerkt hebben, maken dezelfde aanspraak op een WW-uitkering als Nederlandse werknemers. Voor de weken- en de jarenis komen zowel Nederlandse als buitenlandse (EU/EER) dienstverbanden in aanmerking.

onderscheiden uitkeringsgerechtigden met herkomst EU-rest (de EU-lidstaten die voor de uitbreiding in 2004 en 2007 al vrij verkeer van werknemers kenden, inclusief IJsland, Liechtenstein, Noorwegen (EER) en Zwitserland), overige westerse en niet-westerse migranten conform de herkomstindeling van het CBS. Werknemers met een Turkse en Marokkaanse migratieachtergrond, de grootste groep van (voormalige) arbeidsmigranten, worden apart onderscheiden.

Het maximale WW-uitkeringsrecht hangt sterk samen met de leeftijd van de werknemers omdat deze afhankelijk is van het arbeidsverleden. Oudere WW'ers hebben vaak een langer arbeidsverleden dan jongeren.⁶ Eenmaal werkloos, hebben oudere uitkeringsgerechtigden een kleinere kans op werkhervatting dan jongeren. De gemiddelde leeftijd van werknemers uit Oost-Europa is 33 jaar; acht jaar jonger dan de gemiddelde leeftijd van werknemers met een andere buitenlandse herkomst, die ligt rond de 41 jaar (Strockmeijer et al., 2017). We nemen de leeftijd van de uitkeringsgerechtigden in 2016. Om de mogelijkheid van een niet-lineair verband te onderzoeken, is leeftijd ingedeeld in vijf categorieën: jonger dan 24 jaar, 25-34 jaar, 35-44 jaar, 45-54 jaar en ouder dan 55 jaar.

Tevens zijn Oost-Europeanen veelal starter op de Nederlandse arbeidsmarkt (Strockmeijer et al., 2017). De jonge leeftijd en het korte arbeidsverleden, doet veronderstellen dat de Oost-Europese migrantengroep vaker een kort uitkeringsrecht heeft. Om hiervoor te corrigeren is het maximale uitkeringsrecht opgenomen in de analyse. Het maximale WW-uitkeringsrecht is bepaald aan de hand van de periode tussen de datum van de eerste werkloosheidsdag en de vermoedelijke einddatum van de uitkering wegens het bereiken van het maximale uitkeringsrecht. Het maximale WW-uitkeringsrecht in dagen is ingedeeld in drie klassen: 3 maanden, 4 tot 12 maanden en langer dan een jaar.

In het zoekproces naar werk speelt de hoogte van de WW-uitkering een rol; hoe hoger de WW-uitkering, hoe hoger het reserveringsloon, hoe langer het zoekproces en dus verblijfsduur in de uitkering. "De lonen van Oost-Europese arbeidsmigranten zijn in eigen land vaak een stuk lager, en zij kunnen er niet zo veel verdienen als in Nederland. Oost-Europese arbeidsmigranten hebben daarom een veel lager reserveringsloon en zijn eerder bereid om tegen een minimumloon te werken dan Nederlanders" (Berkhout, Bisschop en Volkerink, 2014: p. 27). Het analysebestand bevat geen gegevens over het reserveringsloon maar wel de grondslag voor de hoogte van de WW-uitkering.⁷ De grondslag is gebaseerd op het bruto dagloon in euro's en in vijf categorieën ingedeeld: minder dan € 85,-, tussen € 85,- en € 125,-, tussen € 126,- en € 200,- en ten slotte de klasse van meer dan € 200,-.

⁶ Daarnaast is het maximale WW-uitkeringsrecht rechtstreeks afhankelijk van de leeftijd: alle jaren vanaf het kalenderjaar waarin men 18 jaar werd tot en met 1997 tellen mee als fictief arbeidsverleden. Elk fictief jaar van het arbeidsverleden geeft recht op een maand extra uitkering. Het maakt niet uit of men echt gewerkt heeft in die periode. Na 1997 telt het feitelijke arbeidsverleden. Het totale arbeidsverleden is de som van het fictieve en feitelijke arbeidsverleden (De Vries, 2014).

⁷ De hoogte van de WW-uitkering is gebaseerd op de bruto dagloon. De WW-uitkering bedraagt 75 procent van het laatstverdiende loon gedurende de eerste twee maanden (tot een maximum van € 203,- per dag in 2016) en daarna 70 procent.

Langdurige werkloosheid zelf leidt tot een vermindering van kansen op de arbeidsmarkt (Groot et al., 2008). Langdurige werkloosheid geeft ook een grotere kans op het bereiken van het maximale uitkeringsrecht. Door het opnemen van een tijdafhankelijke variabele ('piecewise constant') wordt voor de verstreken werkloosheidsduur gecorrigeerd (Rutherford, Crowther en Lambert, 2015). De periodes van de duurzaamheidsduur zijn: 3 maanden, 4-6 maanden, 7-12 maanden, 13-18 maanden en 19-24 maanden. De referentie is de eerste werkloosheidsduur van 3 maanden.

In de verklarende analyses zijn verder sector, geslacht, huishouden, herleefd WW-recht en arbeidsongeschiktheid (AO)-verleden opgenomen als controlevariabelen. Oost-Europese arbeidsmigranten werken relatief vaak in Nederland via de bemiddeling van een uitzendbureau en uitzendkrachten stromen door hun veelal flexibele inzetbaarheid sneller uit naar werk. Mannen zijn vaker werkzaam in conjunctuurgevoelige sectoren (Merens en Van den Brakel, 2014) en Oost-Europese mannen zijn in deze sectoren oververtegenwoordigd. Oost-Europese arbeidsmigranten in Nederland zijn vaak alleenstaand, terwijl mensen die getrouwd zijn, structureel een betere fysieke, mentale en financiële positie hebben op diverse terreinen. De huishoudens zijn gecodeerd in vier categorieën: alleenstaand, alleenstaande ouder, samenwonend of gehuwd en leefvorm onbekend.⁸ De huishoudensvorm is op moment van instroom in de WW en wordt in de analyse als constant verondersteld. Een aantal van de WW-gerechtigden heeft voorafgaand aan de WW-uitkering een ziekte of arbeidsongeschiktheidsverleden. We verwachten dat werkzoekenden met een AO-verleden een langer zoekproces naar werk nodig hebben en langer in de uitkering verblijven, dan werkzoekenden zonder een AO-verleden.⁹ Tenslotte hebben enkele uitkeringsgerechtigden al eerder naar werk gezocht. Door bijvoorbeeld een tijdelijk verblijf in het buitenland of door een tijdelijke maatregel, was hun uitkering stopgezet en is het resterende uitkeringsrecht in 2016 geactiveerd.¹⁰ De (korte) resterende uitkeringsduur, doet ons verwachten dat ze nog een baanaanbod accepteren voor het bereiken van het maximale uitkeringsrecht.

4 Resultaten

Beschrijvende resultaten maximaal WW-uitkeringsrecht en duur WW. 386.468 werkloze werknemers ontvingen een WW-uitkering met een begindatum in 2016.¹¹ Daarvan zijn

⁸ Tot en met 2016 registreerde UWV de huishoudensvorm voor de Toeslagenwet.

⁹ Zij komen voorafgaand uit de Ziektewet (bijvoorbeeld zieke WW'ers) of zijn minder dan 35 procent arbeidsongeschikt en krijgen dan geen WIA-uitkering maar soms wel een aanvullende WW-uitkering. 4,0 procent van de uitkeringsgerechtigden met een WW-uitkering die startte in 2016, heeft een AO-verleden.

¹⁰ 0,7 procent van de uitkeringsgerechtigden met een WW-uitkering die startte in 2016, heeft een herleefd WW-recht.

¹¹ Het UWV Jaarverslag 2016 spreekt over 491 duizend WW-toekenningen; dat gaat uit van aantal rechten terwijl onze analyse uitgaat van aantal personen.

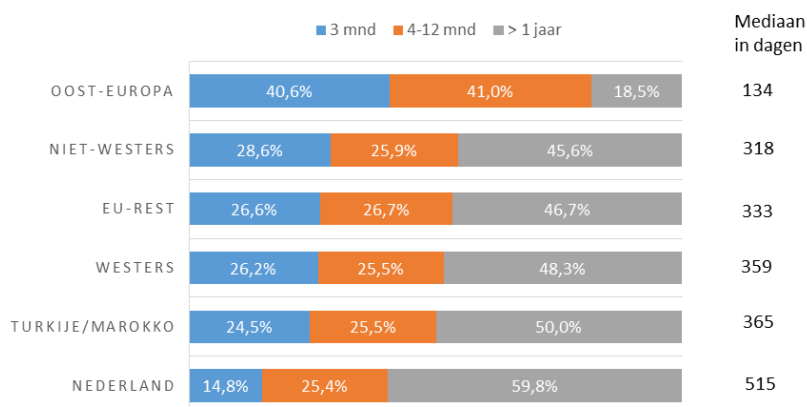
29.192 Oost-Europese arbeidsmigranten.¹² Zij vormen met een aandeel van 7,6 procent de grootste migrantengroep die in deze analyse wordt onderscheiden (tabel 1).

Tabel 1 Omvang en aandeel WW-uitkeringsgerechtigden naar herkomst, instroom 2016

Herkomst	Aantal (x 1.000)	Aandeel (in procenten)
Oost-Europa	29	7,6
Europa-rest	9	2,4
Westers	6	1,6
Niet-westers	26	6,8
Turkije/Marokko	12	3,1
Nederland	304	78,5
	386	100,0

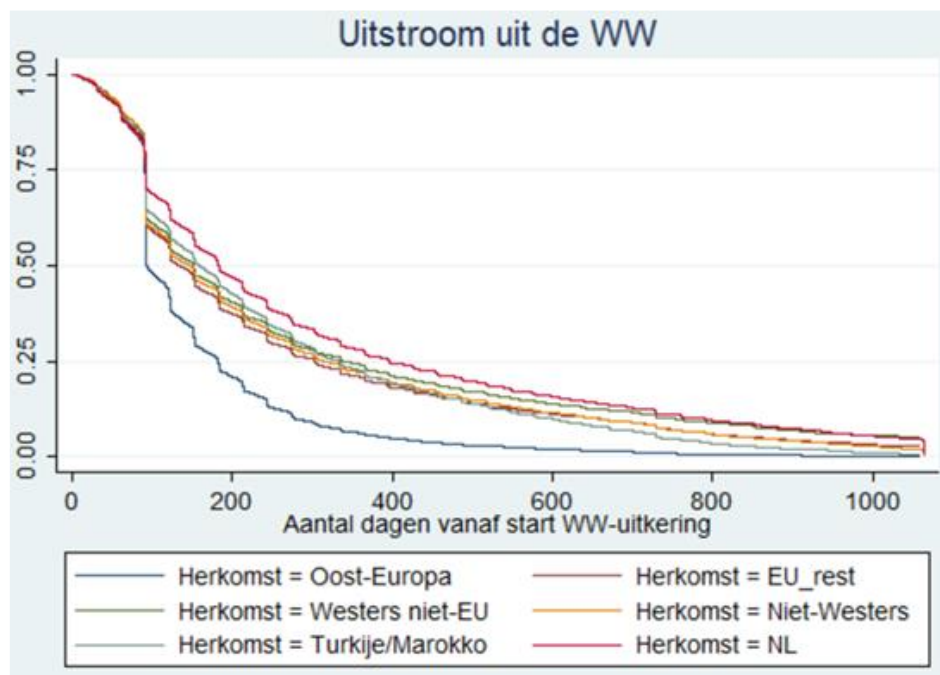
De periode dat een uitkeringsgerechtigde recht heeft op een werkloosheidsuitkering, is afhankelijk van het arbeidsverleden van de werknemer. Het zijn overwegend jonge Oost-Europese arbeidsmigranten die naar Nederland komen en hun kortere arbeidsverleden heeft zijn weerslag in een kortere maximale uitkeringsrecht. Het maximale WW-uitkeringsrecht van Oost-Europese uitkeringsgerechtigden is gemiddeld 7,5 maand (236 dagen), terwijl autochtone Nederlandse uitkeringsgerechtigden gemiddeld 1,5 jaar (543 dagen) recht hebben op een uitkering. De andere migrantengroepen nemen een tussenpositie in en hun gemiddelde uitkeringsrecht is 14 maanden (440 dagen) en wijkt onderling niet veel af.

¹² Uitkeringsgerechtigden kunnen hun WW-uitkering meenemen naar een ander lidstaat om daar voor een periode van drie maanden naar werk te zoeken. Het analysebestand bevat deze gegevens niet, maar uit andere bronnen weten we dat in 2016 vierduizend uitkeringsgerechtigden van deze mogelijkheid gebruikmaakten (UWV, 2017a; Wispelaere en Pacolet, 2017). Het aantal Polen dat een WW-uitkering ontving met een startdatum in 2016, bedroeg 24.600; in 2016 zijn 3.213 WW-uitkeringen naar Polen geëxporteerd. Ter vergelijking: 2.307 Duitsers hadden een WW-uitkering met een startdatum in 2016 en 126 uitkeringen zijn naar Duitsland geëxporteerd in 2016.

Figuur 1 Maximaal WW-uitkeringsrecht naar herkomst, instroom 2016

Als we het maximale uitkeringsrecht in dagen indelen naar de klassen 3 maanden, 4-12 maanden en langer dan 1 jaar, zien we wederom dat Oost-Europese uitkeringsgerechtigden oververtegenwoordigd zijn in de klasse met een kort recht. 40,6 procent van de Oost-Europese uitkeringsgerechtigden die in 2016 instroomden in de WW heeft recht op 3 maanden uitkering; 18,5 procent heeft recht op een uitkering van meer dan een jaar (figuur 1). Voor autochtone Nederlandse uitkeringsgerechtigden zien we een andere verdeling; van hen heeft 14,8 procent een uitkeringsrecht van 3 maanden en heeft meer dan de helft (59,8 procent) een uitkeringsrecht van meer dan een jaar.

Het recht op een uitkering zegt iets over de *potentiële* maximumduur, niet iets over de *daadwerkelijke* duur van de uitkering. De daadwerkelijke duur in de WW maken we inzichtelijk door te kijken naar de uitstroom uit de WW in de tijd (figuur 2) - ongeacht de reden van uitstroom. De curve geeft weer de cumulatieve uitstroom op verschillende momenten. Bij de start heeft iedereen een WW-uitkering (100 procent). Bij drie maanden - wanneer de uitkering op basis van alleen de wekensis bijna eindigt - ontvangt 74 procent van de Oost-Europese uitkeringsgerechtigden nog een uitkering; dit aandeel is onder autochtone Nederlandse uitkeringsgerechtigden 79 procent. Net na drie maanden is er een grote uitstroom uit de uitkering van Oost-Europese uitkeringsgerechtigden; de meerderheid is dan inmiddels uitgestroomd en 49 procent ontvangt nog een uitkering (dit komt overeen met de mediaan van de uitkeringsduur, die bij Oost-Europese arbeidsmigranten ligt bij 92 dagen). Het beeld van een grotere uitstroom onder Oost-Europese uitkeringsgerechtigden in vergelijking met andere migrantengroepen en autochtone Nederlandse uitkeringsgerechtigden, houdt aan over de tijd. Kortom, Oost-Europese uitkeringsgerechtigden hebben een korter uitkeringsrecht en een kortere voltooide uitkeringsduur en stromen sneller uit de uitkering.

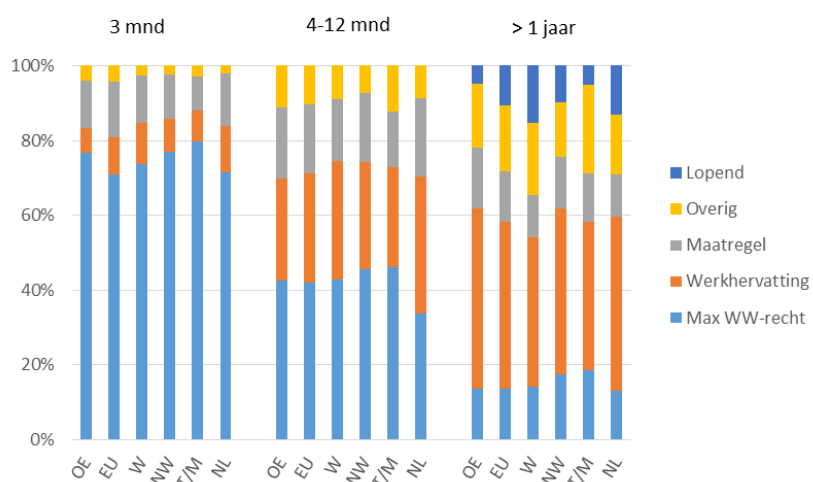
Figuur 2 Uitstroomcurve uit de WW (Kaplan Meier), instroom WW 2016

Beschrijvende resultaten uitstroomredenen. Gemiddeld vond 22,5 procent van de Oost-Europese arbeidsmigranten binnen de uitkeringsperiode een nieuwe baan tegen 38,9 procent van de Nederlandse werknemers. Daarbij is geen onderscheid gemaakt naar het recht van een werknemer op een WW-uitkering. Als we de uitstroomredenen uitsplitsen naar klasse WW-uitkeringsrecht, blijken de verschillen minder af te wijken, zoals figuur 3 laat zien. De uitstroom naar een nieuwe baan is onder Oost-Europese uitkeringsgerechtigden binnen de klasse van 3 maanden maximaal WW-recht 7 procent en van autochtone Nederlandse uitkeringsgerechtigden 13 procent. In de klasse 4-12 maanden gaat het om respectievelijk 27 en 37 procent, en in de klasse van meer dan een jaar uitkeringsrecht vinden Oost-Europeanen iets vaker een nieuwe baan (48 versus 46 procent). Het aandeel dat uitstroomt uit de uitkering wegens een opgelegde maatregel verschilt nagenoeg niet tussen de klassen en tussen de groepen werknemers en ligt gemiddeld op 15 procent.¹³

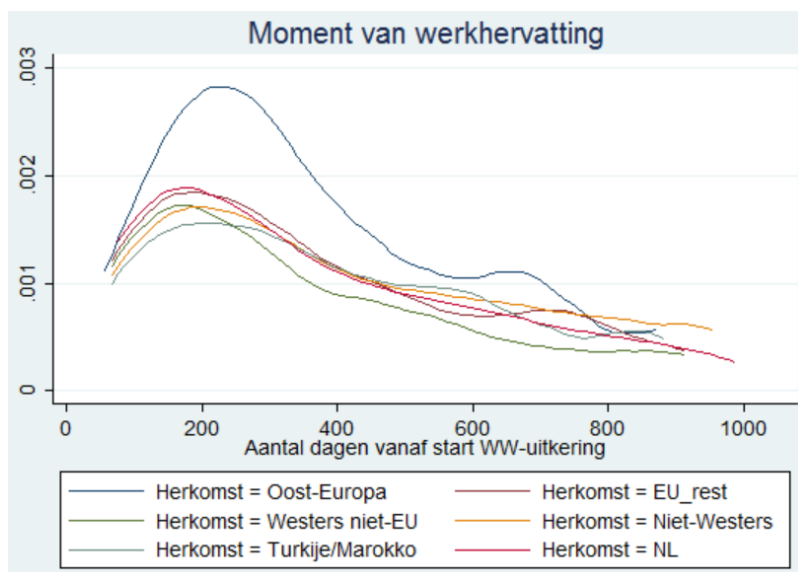
¹³ De invoering van inkomstenverrekening als gevolg van Wwz laat een forse toename zien van de beëindigingsredenen 'geen inkomstenformulier ingeleverd' van 3 procent in 2015 naar 12 procent in 2016. Dit blijkt uit de 'Kwantitatieve informatie 2016' van UWV (Berendsen en Akkerman, 2016; UWV, 2017). Om inkomstenverrekening mogelijk te maken, is de uitvoering van de WW veranderd. De werkloze krijgt zijn WW-uitkering pas betaald nadat hij of zij over de voorafgaande maand een inkomstenopgave heeft ingediend.

12 Sneller uit de WW?

Figuur 3 Uitstroomreden naar klasse maximaal WW-uitkeringsrecht, instroom 2016

Figuur 4 toont het aandeel dat uitstroomt uit de uitkering door werkherleving (in promilles per dag) vanaf start WW-uitkering, gegeven dat de uitkeringsgerechtigde op de dag ervoor nog een lopende uitkering had. De meeste migrantengroepen en Nederlandse uitkeringsgerechtigden vinden een baan rond het eerste half jaar (180 dagen) en de kans op uitstroom neemt af met een langere uitkeringsduur. Oost-Europese uitkeringsgerechtigden vinden sneller en vaker een baan en dit beeld houdt aan tot ongeveer twee jaar na de uitkering.

Figuur 4 Werkhervattingscurve (Kaplan Meier), instroom WW 2016

Multivariate analyse duur van het verblijf in de WW. De beschrijvende resultaten ondersteunen de verwachting dat Oost-Europese uitkeringsgerechtigden een korter maximaal WW-recht hebben en hierdoor minder lang in de uitkering verblijven. Maar de beschrijvende analyses kijken alleen naar herkomst van de uitkeringsgerechtigden (univariaat), en houden geen rekening met verschillen in de samenstelling van de migrantengroepen. Het is daarom van belang om met behulp van multivariate analyses de effecten van herkomst en van de duur van het WW-recht afzonderlijk te analyseren. Tabel 2 bevat de resultaten van uitstroom uit de WW waarbij we rekening houden met andere (achtergrond)kenmerken. Dit levert een zuiverder schatting op van de invloed van herkomst op verschillen in duur van de WW. Door leeftijd in de analyse mee te nemen (model 2) corrigeren we voor het feit dat Oost-Europese uitkeringsgerechtigden overwegend jong zijn, en jongeren sneller de uitkering verlaten door een hogere werkherhvattingkans en een korter uitkeringsrecht. Om deze twee facetten inzichtelijk te maken, nemen we vervolgens ook het maximale WW-uitkeringsrecht mee in de analyse (model 3). De resultaten laten dan zien dat - gecorrigeerd voor leeftijd en maximaal uitkeringsrecht - Oost-Europese uitkeringsgerechtigden een bijna even grote kans hebben om uit de uitkering te stromen als Nederlandse uitkeringsgerechtigden. Dit geldt ook voor de andere migrantengroepen, met uitzondering van niet-westerse migranten, die minder vaak uitstromen.

Als ook met verschillen in de hoogte van de WW-uitkering rekening wordt gehouden (model 4: hun dagloon is gemiddeld € 74,- en dat van autochtone Nederlandse uitkeringsgerechtigden gemiddeld € 98,-) neemt de kans op uitstroom uit de uitkering van Oost-Europeanen nog iets verder af, maar het effect is niet sterk. Door eveneens de verstreken werkloosheidsduur, sector, geslacht, huishouden, AO-verleden en herleefd WW-recht in het model op te

14 Sneller uit de WW?

nemen (model 5), zien we dat Oost-Europese uitkeringsgerechtigden, net als de andere migrantengroepen, minder uit de uitkering stromen dan autochtone Nederlandse uitkeringsgerechtigden en dat zij, bij gelijke kenmerken, dus iets langer in de WW-uitkering verblijven. Groot zijn de verandering in verschillen echter niet. De toevoeging van de factoren van model 4 en 5 hebben betrekkelijk weinig invloed meer op de duiding van het verschil tussen Oost-Europeanen en autochtone Nederlanders. Alles bijeengenomen zijn de verschillen in uitstroom tussen Oost-Europese migranten en autochtone Nederlanders grotendeels toe te schrijven aan verschillen in leeftijd en uitkeringsrecht, dit laatste is vooral het gevolg van een korter opgebouwd arbeidsverleden.

Tabel 2 Resultaten van duuranalyse uitstroom uit de WW (Hazard ratio's), instroom WW 2016

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5*
<i>Herkomst (Ref.: Nederland)</i>					
Oost-Europa	2.033	1.451	1.018	1.001	.947
EU-rest	1.241	1.267	1.040	1.050	1.059
Westers	1.102	1.216	1.009	1.006	(1.009)
Niet-westers	1.210	1.194	.990	.977	.951
Turkije/Marokko	1.244	1.176	1.009	.989	.922
<i>Leeftijd (Ref.: Jonger dan 25 jaar)</i>					
25-34 jaar		.634	.943	.948	.901
35-44 jaar		.399	.919	.938	.879
45-54 jaar		.277	.706	.729	.647
55 jaar en ouder		.161	.428	.444	.369
<i>Max WW-recht (Ref.: 3 maanden)</i>					
4-12 maanden			.484	.487	.298
Meer dan 1 jaar			.235	.242	.121
<i>Dagloon (Ref.: Minder dan € 85,-)</i>					
€ 85 - € 125,-				1.019	.974
€ 125 - € 200,-				.918	.858
Meer dan € 200,-				.750	.689

* In model 5 zijn eveneens verstreken werkloosheidsduur, sector, geslacht, huishoudvorm, herleefd WW-recht en AO-verleden opgenomen.

Noot: Tussen haakjes indien niet significant; $p > 0,05$.

Multivariate duuranalyses naar uitstroomreden. De geringe langere duur in de uitkering van de verschillende migrantengroepen geeft nog geen beeld van de redenen van uitstroom. Uit de univariate analyse, weergegeven in figuur 4, blijkt een verhoogde werkhervatting van Oost-Europese uitkeringsgerechtigden, maar als we corrigeren voor (achtergrond)kenmerken en alleen de herkomst verschilt, wordt hun kans op werkhervatting aanzienlijk lager (zie tabel 3). Alleen uitkeringsgerechtigden met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond vinden nog minder vaak emplooi. De flexibele inzet van uitzendkrachten leidt inderdaad tot een verhoogde kans op werkhervatting. De uitzendsector geeft de grootste kans op het vinden van een nieuwe baan binnen de uitkeringsperiode; veel

Oost-Europeanen zijn werkzaam in deze sector. De werkhervattingskans neemt af met een uitkeringsrecht van meer dan een jaar. Na zes maanden zijn de eerste negatieve effecten zichtbaar van verstreken werkloosheidsduur, en dit effect treedt sterker op in de loop van de tijd. Oost-Europeanen zijn sterk vertegenwoordigd in de klassen van 3 maanden en 4-12 maanden uitkeringsrecht (zie figuur 1) die een grotere kans geven op werkhervatting. Daarnaast bevestigen de resultaten dat een uitkeringsgerechtigde met een lagere WW-uitkering waarschijnlijk eerder genoeg neemt met een loonaanbod, en dat jongeren sneller een nieuwe baan vinden; beide categorieën waarin veel Oost-Europeanen voorkomen. Het meenemen van (achtergrond)kenmerken in de analyse verdisconteert de werkhervattingskans van Oost-Europeanen en is de reden waarom deze kans nu lager is dan bij de univariate analyse. Verder laten de resultaten nog zien dat alleenstaanden een kleinere kans hebben op werkhervatting dan samenwonenden of gehuwden evenals uitkeringsgerechtigden met een arbeidsongeschiktheidsverleden. En dat uitkeringsgerechtigden met een herleefd uitkeringsrecht, vaker een baanaanbod accepteren voordat de uitkeringstermijn afloopt.

Een reden voor een lagere werkhervattingskans kan ook zijn dat de uitkeringsgerechtigde de zoekintensiteit beperkt of uitstelt. De prikkelstructuur, zoals de plicht om elke maand vier sollicitatieactiviteiten te verrichten, zou hen hiervan moeten weerhouden. Gedrag van moral hazard zou tot uitdrukking kunnen komen in de opgelegde maatregelen. De resultaten in tabel 2 laten zien dat Oost-Europese uitkeringsgerechtigden minder vaak een maatregel opgelegd krijgen waardoor de uitkering stopt, dan autochtone Nederlandse uitkeringsgerechtigden. Als we kijken naar de andere (achtergrond)kenmerken die een grotere kans geven op uitstroom omdat een maatregel is opgelegd, dan laat het risicoprofiel zich als volgt omschrijven: een jonge Europese/Nederlandse mannelijke uitzendkracht met een uitkeringsrecht van 3 maanden. Verschillen in huishouden en dagloon hebben nagenoeg geen effect.

Ten slotte analyseren we de uitstroomredenen wegens het bereiken van het maximale WW-uitkeringsrecht. De beschrijvende analyses lieten zien dat Oost-Europese uitkeringsgerechtigden overwegend een korter WW-recht hebben. De verklarende resultaten tonen aan dat, door ook te corrigeren voor het uitkeringsrecht, Oost-Europese uitkeringsgerechtigden nog steeds iets vaker uitstromen uit de WW wegens het bereiken van het maximale recht, althans in vergelijking met autochtone Nederlandse uitkeringsgerechtigden, maar niet in vergelijking met de andere migrantengroepen.

Uitkeringsgerechtigden ouder dan 55 jaar zijn een bijzondere leeftijdscategorie; ze vinden moeizaam een nieuwe baan, krijgen zelden een maatregel opgelegd en bereiken zelden hun maximale uitkeringsperiode (althans binnen de periode die de analyse omvat). Alle resultaten bevestigen dat ze lang in de uitkering verblijven (zie tabel 2) of uitstromen om overige redenen, zoals het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd of wegens overlijden. Het maximale uitkeringsrecht en de duurzaamheidsratio geven aan dat de hazard ratio onbepaald of zeer groot is. Andere variabelen geven weinig verklaring voor het uitstromen wegens het bereiken van de maximale uitkeringsduur.

16 Sneller uit de WW?

Tabel 3 Resultaten van duuranalyses op de verschillende uitstroomredenen: werkhervatting opgelegde maatregel en maximaal WW-uitkeringsrecht (Hazard ratio's), instroom WW 2016

	Werkhervatting	Maatregel	Max WW recht
<i>Herkomst (Ref.: Nederland)</i>			
Oost-Europa	.704	.896	1.122
EU-rest	.918	1.119	1.135
Westers	.862	(.989)	1.145
Niet-westers	.792	.960	1.148
Turkije/Marokko	.647	.823	1.139
<i>Leeftijd (Ref.: Jonger dan 25 jaar)</i>			
25-34 jaar	(.993)	.683	.875
35-44 jaar	(1.006)	.530	1.036
45-54 jaar	.868	.359	.538
55 jaar en ouder	.435	.159	.182
<i>Max WW-recht (Ref.: 3 maanden)</i>			
4-12 maanden	1.184	.648	.003
Meer dan 1 jaar	.869	.353	.000
<i>Dagloon (Ref.: Minder dan € 85,-)</i>			
€ 85 - € 125,-	.961	1.092	.928
€ 125 - € 200,-	.784	(.987)	.891
Meer dan € 200,-	.587	.944	.768
<i>Verstreken werkloosheidsduur</i>			
3 maanden	1.725	1.444	114.
6 maanden	1.727	1.174	237.
1 jaar	1.171	.666	275.
1,5 jaar	.975	.528	429.
2 jaar	.711	.414	945.
<i>Sector (Ref.: Industrie)</i>			
Uitzendsector	1.500	1.297	1.032
Bouwsector	1.452	1.106	(.988)
Agrosector	1.042	(1.024)	(1.024)
Transport	(1.021)	(1.017)	1.068
Onderwijs	(1.016)	.883	(1.023)
Financiële dienstverlening	.918	.831	1.061
Gezondheidszorg	.854	.865	(.989)

Winkelbedrijf	.836	.862	1.034
Overheid	.564	.697	1.152
Overig w.o. schoon- maak	.928	.940	1.076
<i>Geslacht (Ref.: Man)</i>			
Vrouw	.754	.698	1.021
<i>Huishouden (Ref.: Ge- huwd/samenwonend)</i>			
Alleenstaand	.881	1.101	1.039
Alleenstaande ouder	.889	(1.035)	1.104
Leefvorm onbekend	.891	(.973)	1.037
<i>Herleefd WW (Ref.: Geen herleefd WW)</i>			
Herleefd WW	1.388	.307	1.832
<i>AO-verleden (Ref.: Geen AO-verleden)</i>			
AO-verleden	.413	.336	1.745
_constante	.001	.002	.009

Noot: Tussen haakjes indien niet significant; $p > 0,05$.

5 Conclusies

In dit artikel onderzochten we de duur dat uitkeringsgerechtigden een Nederlandse werkloosheidsuitkering ontvangen en de reden van uitstroom uit de uitkering. We verwachtten vanuit de baanzoektheorie dat een hogere WW-uitkering leidt tot een langere werkloosheidsduur om een baan te vinden met een hoger loon (of betere andere arbeidsvoorwaarden). De werkloosheidsduur van Oost-Europese uitkeringsgerechtigden zou korter zijn dan van autochtone Nederlandse uitkeringsgerechtigden, omdat zij gemiddeld gesproken een lagere WW-uitkering en korter uitkeringsrecht hebben. Daar staat tegenover dat een kwetsbare arbeidsmarktpositie, tekortschietend menselijk en sociaal kapitaal en discriminatie op de arbeidsmarkt factoren zijn die werkhervatting zouden belemmeringen en de werkloosheidsduur doen toenemen.

De onderzoeksresultaten laten zien dat het maximale WW-uitkeringsrecht van autochtone Nederlandse uitkeringsgerechtigden het dubbele is van Oost-Europese uitkeringsgerechtigden; gemiddeld 1,5 jaar versus gemiddeld 7,5 maand. Binnen de klasse van het maximale WW-uitkeringsrecht die we in deze analyse onderscheiden, verschillen de reden van uitstroom niet sterk van elkaar. Dat wil niet zeggen dat de uitstroomredenen overeenkomt.

Oost-Europeanen stromen - ongeacht de reden van uitstroom - sneller uit de WW-uitkering dan autochtone Nederlandse uitkeringsgerechtigden en ook sneller dan de andere migrantengroepen. De (achtergrond)kenmerken van de Oost-Europese arbeidsmigranten dragen hieraan bij; het gaat vaak om jongeren, ze hebben een korter arbeidsverleden - en daarmee

een korter uitkeringsrecht, zijn vaker werkzaam als uitzendkracht en hebben een lagere WW-uitkering. Deze kenmerken brengen met zich mee dat zij weer snel uit de uitkering stromen. Door voor deze en andere kenmerken te corrigeren, en alleen te kijken naar verschillen in herkomst, zien we dat de verschillen met autochtone Nederlanders gering zijn. Genoemde kenmerken zijn in sterke mate bepalend voor de verschillen in uitstroom, en dat geldt in het bijzonder voor verschillen in leeftijd en uitkeringsrechten. Rekening houdend met alle beschikbare relevante factoren verblijven zij iets langer in de uitkering dan Nederlandse uitkeringsgerechtigden. De langere werkloosheidsduur kan het resultaat zijn van hun relatief zwakke positie op de arbeidsmarkt, menselijk en sociaal kapitaal dat minder aansluit op de Nederlandse arbeidsmarkt en/of van discriminatie. De lagere werkhervattingskansen wijzen hier ook op. Ook de andere migrantengroepen vinden minder vaak een nieuwe baan dan autochtone Nederlandse werklozen. Recente berichten dat er Polen zijn die onrechtmatig in het buitenland verblijven gemaskeerd door malafide tussenpersonen, en dat exportuitkeringen niet leiden tot werkhervattingen, zijn ook mogelijke verklaringen voor de lagere werkhervatting. Tegelijkertijd liggen de werkhervattingskansen van de Oost-Europeanen niet zo ver af van de Turkse en Marokkaanse, niet-westerse en westerse migranten, die minder werken met intermediairs en niet de mogelijkheid hebben hun WW-uitkering te exporteren.

Uitstroom uit de uitkering wegens het bereiken van het maximale WW-uitkeringsrecht gebeurt vaker bij migrantengroepen en zij benutten de volledige uitkering dus meer dan autochtone Nederlandse uitkeringsgerechtigden. Dit zou eveneens een gevolg kunnen zijn van de nadelen die zij ondervinden bij het vinden van werk. Het zou ook kunnen wijzen op strategisch gedrag om vrijwillig langer werkloos te blijven en ondertussen een WW-uitkering ontvangen. Daar staat weer tegenover het geringe aandeel opgelegde maatregelen onder migrantengroepen in het algemeen en Oost-Europeanen in het bijzonder. Mogelijk dat controle op naleving minder stringent is omdat Oost-Europese uitkeringsgerechtigden in het herkomstland verblijven, maar de onderlinge verschillen met de andere migrantengroepen zijn klein en geven geen aanleiding te veronderstellen dat de werkloosheidsduur van Oost-Europese uitkeringsgerechtigden sterk afwijkt, en daar waar het mogelijk afwijkt, het niet omvangrijk is.

In hoeverre 'strategisch' gedrag aangemoedigd door malafide intermediairs van belang is voor de gevonden uitkomsten, blijft een vraag voor vervolgonderzoek. Wat dit onderzoek evenwel duidelijk maakt is dat een substantieel deel van de verschillen is toe te schrijven aan demografische factoren (in het bijzonder leeftijd) en rechten op een uitkering. Verder wijzen de geringe verschillen in werkhervattingskansen erop dat factoren die voor Oost-Europese relevant zijn ook gelden voor andere migrantengroepen.

Auteurs

Anita Strockmeijer (e-mail: anita.strockmeijer@uwv.nl) is gepromoveerd op onderzoek naar werk en uitkeringsgebruik van Oost-Europese arbeidsmigranten en is als kennisadviseur werkzaam bij Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen.

Paul de Beer is bijzonder hoogleraar Arbeidsverhoudingen aan de Universiteit van Amsterdam en werkzaam bij het Amsterdams Instituut voor ArbeidsStudies-Hugo Sinzheimer Instituut (AIAS-HSI), Universiteit van Amsterdam.

Jaco Dagevos is bijzonder hoogleraar Integratie en Migratie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en is werkzaam bij het Sociaal en Cultureel Planbureau.

Literatuur

- Andriessen, I., E. Nievers en J. Dagevos, 2012, Op achterstand. discriminatie van niet-westerse migranten op de arbeidsmarkt, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Auer, D., G. Bonoli en F. Fossati, 2016, Why do immigrants have longer periods of unemployment? Swiss evidence, *International Migration*, 55(1): 157-174.
- Berendsen, E. en C. Akkerman, 2016, *Wat gebeurt er met de WW?* (UWV Kennisverslag 2016-4), Amsterdam: Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen.
- Berg, G. van den, 1990, Nonstationarity in job search theory, *The Review of Economic Studies*, 57: 255-277.
- Berg, G. van den, 1994, The effects of changes of the job offer arrival rate on the duration of unemployment, *Journal of Labor Economics*, 12(3): 478-498.
- Blau, F. en P. Robins, 1986, Job search, wage offers, and unemployment insurance, *Journal of Public Economics*, 29: 173-197.
- Brown, S. en K. Taylor, 2011, Reservation wages, market wages and unemployment; analysis of individual level panel data, *Economic Modelling*, 28: 1317-1327.
- Brummelkamp, G., A. Kerckhaert en M. Engelen, 2010, *Wat beweegt de fraudeur? Motieven achter fraude met sociale zekerheid*. Zoetermeer: Research voor Beleid.
- CBS, 2018, *Dashboard migrantenmonitor 2007-2016*, retrieved from <https://public.tableau.com/profile/centraal.bureau.voor.de.statistiek#!/vizhome/Migrantenmonitor2007-2016/WELKOM>
- Dagevos, J., 2011, Poolse migranten: De positie van Polen die vanaf 2004 in Nederland zijn komen wonen, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Feldstein, M., en J. Poeterba, 1984, Unemployment insurance and reservation wages, *Journal of Public Economics*, 23(1-2): 141-167.
- Groot, I., M. de Graaf-Zijl, P. Hop, L. Kok, B Fermin, D. Ooms en W. Zwinkels, 2008, De lange weg naar werk. beleid voor langdurig uitkeringsgerechtigden in de WW en de WWB, Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek
- Heyma, A., P. Bisschop en C. Biesenbeek, 2018, De economische waarde van arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa voor Nederland, Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.
- Holtslag, J. W., M. Kremer en E. Schrijvers, 2012, In betere banen. De toekomst van arbeidsmigratie in de Europese Unie, Den Haag: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.
- Huijnk, W., M. Gijsberts en J. Dagevos, 2014, Jaarrapport integratie 2013. Participatie van migranten op de arbeidsmarkt, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Kamerstukken, 2013, 29 407/ nr. 153 w.o. cijfers CBS, Den Haag: Tweede Kamer der Staten-Generaal.
- Kamerstukken, 2018a, 17 050/ nr. 545, uitkeringsmisbruik door Poolse arbeidsmigranten, Den Haag: Tweede Kamer der Staten-Generaal.
- Kamerstukken, 2018b, 29 407/ nr. 211, Kroatië vrij verkeer werknemers per 1 juli 2018, Den Haag: Tweede Kamer der Staten-Generaal.
- Kamerstukken, 2019, 21501-20/ nr. 1430, Herziening coördinatieverordening sociale zekerheid en export WW-uitkeringen, Den Haag: Tweede Kamer der Staten-Generaal.
- Keuzenkamp, H., F. van der Ploeg en A. Kapteyn, 1989, De hardnekkige werkloosheid in Nederland *Economisch Statistische Berichten*, 74: 794-798.
- Kiefer, N. en G. Neumann, 1979, An empirical job search model with a test of the constant-reservation-wage hypothesis, *Journal of Political Economy*, 87: 89-108.
- McFadyen, R. en J. Thomas, 1997, Economic and psychological models of job search behavior of the unemployed, *Human Relations*, 50(12): 1461-1484.
- Merens, A. en M. van den Brakel, 2014, *Emancipatiemonitor 2014*, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

- Mortensen, D., 1977, Unemployment insurance and job search decisions, *Industrial and Labor Relations Review*, 30(4): 505-517.
- Reelick, N., 2010, Risicoprofielen en het opsporen van fraude bij een Wwb-uitkering, *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 19(1): 60-76.
- Renema, J. en M. Lubbers, 2018, Welfare-based income among immigrants in the Netherlands: Differences in social and human capital, *Journal of Immigrants & Refugee Studies*, 17(2): 128-151.
- Rutherford, M., M. Crowther, en P. Lambert, 2015, The use of restricted cubic splines to approximate complex hazard functions in the analysis of time-to-event data: A simulation study, *Journal of Statistical Computation and Simulation*, 85(4): 777-793.
- Seibel, V. en F. van Tubergen, 2013, Job-search methods among non-western immigrants in the Netherlands, *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 11(3): 241-258.
- Strockmeijer, A., P. de Beer en J. Dagevos, 2017, Mobiliteit binnen de perken. Zeer geringe positieve verbetering van werknemers uit Oost-Europa bij een langer werkverleden, *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 33(4): 384-400.
- Strockmeijer, A., P. de Beer en J. Dagevos, 2018, Stromen arbeidsmigranten vaker in de WW dan autochtone Nederlandse werknemers? Een decompositieanalyse van WW-instroom onder Oost-Europese arbeidsmigranten in Nederland, *TPEdigitaal*, 12(2): 28-51.
- SZW, 2016, Kamerbrief 'beleidsdoorlichting artikel 5 begroting SZW (werkloosheid)'. 20 december 2016.
- UWV, 2017, Kwantitatieve informatie 2016, Amsterdam: Uitvoeringsinstelling Werknemersverzekeringen.
- Vandenbroucke, F. en C. Luigjes, 2015, *Unemployment benefits, activation and the interaction between levels of government: Experiences with moral hazard in multi-tiered labour market governance systems*, Leuven: Political Economy and Transnational Governance.
- Vries, M. de, 2014, Werk vinden tijdens de W. (UWV Kennisverslag 2014-1), Amsterdam: Uitvoeringsinstelling Werknemersverzekeringen.
- Wispelaere, F. de, en J. Pacolet, 2017, *Export of unemployment benefits. Report on U2 portable documents reference year 2016*, Leuven: HIVA-Research Institute for Work and Society, University of Leuven.
- Yaniv, G., 1986, Fraudulent collection of unemployment benefits: A theoretical analysis with reference to income-tax evasion, *Journal of Public Economics*, 30: 369-383.
- Zwinkels, W. en P. van Rijnsburger, 2010), *Werkhervatting voor en na bereiken maximumduur WW*, (UWV Kwartaalverkenning 2010-I), Amsterdam: Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen.